

De witte kimono van Breitner

Kijken over de schouder van een textielrestaurator

Het Rijksmuseum toonde dit voorjaar alle schilderijen van George Hendrik Breitner van meisjes in kimono. Daarnaast waren er twee kimono's te zien, vergelijkbaar met de exemplaren waarmee de schilder zijn model aankleedde. Textiel Plus sprak Suzanne Veldink (junior conservator van het Rijksmuseum) en Thomas Arens (textielrestaurator van het Museum für Asiatische Kunst in Berlijn) over de restauratie van de witte kimono van Breitner.

George Hendrik Breitner, *Meisje in witte kimono*, 1895 (collectie Rijksmuseum Twenthe, Enschede).

Overzicht van herstelde kimono (© Museum für Asiatische Kunst, Staatliche Museen zu Berlin, Sammlung Klaus F. Naumann, foto: T. Arens).

Detail beschadigde kimono (© Museum für Asiatische Kunst, Staatliche Museen zu Berlin, Sammlung Klaus F. Naumann, foto: T. Arens).

Breitners meisjes in kimono zijn iconische voorbeelden van het japonisme, de liefde voor de Japanse cultuur die rond het eind van de negentiende eeuw in West-Europa opbloeide. Voor de schilder was het een uitdaging om de sensuele val van een kimono weer te geven rond het smalle meisjeslichaam van zijn jonge model Geesje Kwak. Ook in de weergave van andere stoffen toonde hij zich vindingrijk, vertelt Suzanne Veldink: 'Breitner gebruikte voor de textuur van de tapijten waar het model op ligt een luizenkam. Daarmee trok hij 'sporen' in de verf.'

Decoratie voor een lang leven

De geschilderde kimono's stammen uit het midden van de negentiende eeuw en worden gekenmerkt door de versiersels die over het hele vlak zijn geborduurd. In de tentoonstelling waren twee prachtige exemplaren te zien, die overigens niet uit het nalatenschap van Breitner stammen. De rode kimono met rijke gouden borduursels was een bruikleen van het Wereldmuseum in Rotterdam. De sierlijke witte kimono is een kosode, een kimono voor getrouwde vrouwen met korte, neerhangen-

de mouwen. De decoratie van pijnbomen, bamboe, pruimen, kraanvogels en schildpadden belooft de draagster een lang leven. Veldink: 'Het vereiste enig speurwerk om twee kimono's te vinden die op de geschilderde exemplaren leken. De witte kimono moest bij voorkeur een rode voering hebben, zoals op sommige schilderijen te zien is.'

Gouden regel

De witte kimono met rode voering dook op in een boek van het Museum für Asiatische Kunst. Textielconservator Thomas Arens stond mij op een symposium in het Rijksmuseum te woord over de gecompliceerde restauratie van het stuk. Arens vertelt: 'Restauratie betekent niet dat een object door reparatie in een oorspronkelijke toestand wordt gebracht. Doel is om een voorwerp in de gevonden toestand te bewaren. Alle eerdere ingrepen zijn deel van de historie van het object. Ze worden alleen veranderd indien ze verdere beschadiging veroorzaken. Een gouden regel bij het restaureren is dat alle toegepaste veranderingen omkeerbaar moeten zijn.'

De restauratie

In de documentatie beschreef hij de kimono tot in microscopische details, voordat hij overging tot restauratie van de meest aangedane plekken. Er waren verkleuringen, vlekken en zelfs gaten in het fijne weefsel. Diepe plooiën waren ontstaan door het onzorgvuldig bewaren van de kimono. De donkere borduurdraaden waren deels verdwenen. Met langdurig en voorzichtig precisiewerk herstelde Arens de schade. Grondige technische en kunsthistorische kennis is nodig om historisch textiel te analyseren, te dateren, de herkomst te herkennen en het te herstellen. Een restaurator moet duidelijk over veel geduld, gevoeligheid en ambachtelijke kunde beschikken. Fascinerend werk met prachtige resultaten.

Met dank aan Thomas Arens.

Een uitvoerige beschrijving met beelden van de restauratie van de kimono verschijnt in kM 99. Voor meer informatie: www.kunstenarsmateriaal.nl

Tekst: Monika Auch